روزنه

پیشنهاد ترامپ برای ملاقات و واکنش ایران

کوروش احمدی . کارشناس روابط بین‌الملل

● اعلام آمادگی ترامپ برای ملاقات با مسئولان ایران را می‌توان موجب تخفیف هرچند اندکی در تنش شدید بین ایران و آمریکا در دوره اخیر به شمار آورد. این اعلام آمادگی برای ملاقات «بدون پیش‌شرط» و «در هر زمان که ایران بخواهد» و نیز تغییر لحن ترامپ، این پیشنهاد را از پیشنهادهای پیشین او متمایز کرده است. به‌علاوه، این تحول از آن نظر نیز مهم است که در پی تنش شدید لفظی بین مقامات دو کشور در روزهای قبل روی داد. به این ترتیب، ترامپ نمونه دیگری از آنچه را که می‌توان «دیپلماسی شخصی» او نامید، به نمایش گذاشت. این دیپلماسی شخصی آن‌گونه که در دو نقطه اوج آن یعنی ملاقات‌های شگفتی‌ساز و پرحاشیه با کیم و پوتین دیدیم، به قواعد رایج دیپلماسی، از جمله تدارک دقیق ملاقات‌های سران از قبل و از سطوح پایین و داشتن محورها و دستور کاری دقیق بی‌اعتناست و حتی بر گفت‌وگوی تک به تک با مقامات خارجی بدون حتی حضور وزیر خارجه‌اش تاکید دارد. اینکه چنین دیپلماسی‌ای چه دستاوردی می‌تواند داشته باشد و کدام گره کور در روابط کشورها را می‌تواند بگشاید، ماه‌هاست که موضوع بحث است. اکنون چنین می‌نماید که ترامپ همین الگو را در ارتباط با ایران نیز مد نظر دارد و مایل است در این مورد نیز خود و تنها خود در مرکز توجه باشد.

هم‌زمان، اظهارات متناقض وزیر خارجه ترامپ نیز بسیار مورد توجه قرار گرفته است. با وجود پیشنهاد ترامپ برای ملاقات بدون پیش‌شرط، پمپئو ساعاتی بعد در مصاحبه‌ای تلویزیونی مطالبی گفت که آشکارا در حکم نقض نظر ترامپ بود. جالب اینکه گارت مارکیز سخنگوی جان بولتون نیز مطالبی مشابه مطالب پمپئو را در بیانیه‌ای مطرح کرد. با فرض اینکه قاعدتا پمپئو و بولتون باید حین طرح این مطالب از اظهارات ترامپ مطلع بوده باشند، این امر را می‌توان نشانه دیگری در اختلاف نظر در تیم امنیتی ترامپ به شمار آورد. این دو به‌علاوه مایک پنس، معاون ترامپ، تاکنون نشان داده‌اند که مذاکره با ایران را در دستور کار خود ندارند. آنها عناصر ایدئولوژیک و برآمده از جریان راست مذهبی و نومحافظه‌کار هستند و به نظر نمی‌رسد که آماده تن‌دادن به چیزی کمتر از «تغییر رژیم» در ایران باشند. آنها کم و بیش در مورد کره شمالی نیز رویه مشابهی داشتند و تلاش‌هایی برای اخلال در ملاقات ترامپ با کیم انجام دادند. با این حال کره شمالی بسیار کمتر از ایران در مرکز توجه محافل راست مذهبی و نومحافظه‌کار در آمریکا قرار دارد. این در حالی است که ترامپ، در مقایسه، شخص به نسبت عمل‌گرایی است و تمرکزش بر پایگاه رأی او و حفظ آن برای حفظ موقعیتش در واشنگتن و پیروزی در انتخابات آتی است. به عبارت دیگر، توجه او بیشتر به نتیجه معطوف است تا به ایدئولوژی. به‌علاوه، پیشنهاد ترامپ برای مذاکره بدون قید و شرط با ایران با سنت جمهوری‌خواهان و نظرات اسرائیل و عربستان نیز تطابقی ندارد. بوش پیوسته بر پیش‌شرط توقف غنی‌سازی برای مذاکره تاکید داشت و بی‌شک، هر نوع مذاکره‌ای که بتواند با راهبرد «حداکثر فشار» ناهمخوان باشد، موجب ناخشنودی عربستان و اسرائیل خواهد شد. با این حال، نحوه واکنش ایران بعد از این تحول مهم‌تر از هر چیز دیگری است. اگرچه نگارنده به جمع‌بندی در مورد لزوم مذاکره با آمریکا در این شرایط نرسیده، اما معتقد است که این موضوع باید به نحوی واقع‌بینانه و با توجه به همه جهات داخلی و خارجی مورد بررسی قرار گیرد. کلیشه‌هایی که تاکنون در رد مذاکره مطرح شده، مانند نبود اعتماد، هوچی‌گری ترامپ، بی‌اعتنایی او به عهود و... هیچ یک از قوت کافی برخوردار نیستند و اختصاص به این یا آن کشور به‌خصوص هم ندارند. از طرفی، با توجه به تعارضات در تیم ترامپ، رد قاطع پیشنهاد او تنها به تشدید تنش‌ها، فشار بیشتر به اقتصاد ایران و تقویت عناصر به شدت افراطی در آمریکا و در منطقه منجر خواهد شد. به‌علاوه، پیش‌شرط‌های پمپئو نیز که بسیار احمقانه بود، اکنون با سخنان ترامپ بی‌اعتبار شده است. ضمن اینکه این پیش‌شرط‌ها پیش از این نیز اهمیت زیادی نداشتند؛ کمااینکه دکتر ظریف نیز در مقاله مستدل خود، متقابلا ۱۵ پیش‌شرط مطرح کرده بود. اگرچه ملاقات در این شرایط خیلی محتمل نیست اما خیلی هم نباید دور از ذهن تصور شود. باید در نظر داشت که ملاقات الزاما برای نیل به نتیجه نیست. گاه ملاقات به دلایل حاشیه‌ای از جمله دیپلماسی عمومی، نمایش آمادگی برای مذاکره، آشکارکردن تناقضات در مواضع طرف مقابل و اثبات فقدان منطق و عقلانیت آن به جهانیان می‌تواند مفید باشد. بنابراین ملاقات می‌تواند یک مانور دیپلماتیک باشد؛ با این فرض که ممکن است بتواند جو را تغییر دهد و شرایط جدیدی را موجب شود. همان‌طور که در ارتباط با کره شمالی و روسیه چنین اثری داشت، بدون اینکه آن دو کشور امتیازی به آمریکا داده باشند. در مجموع، این ابتکار ترامپ با توجه به مطالب فوق نیازمند برخوردی ابتکاری، منطقی و منطبق با منافع ملی از سوی ایران است. طرح ضمنی اینکه مثلا انجام ملاقاتی در حاشیه مجمع عمومی می‌تواند مد نظر قرار گیرد، می‌تواند تا حدی برای ایران و برای اقتصاد ایران وقت بخرد و امکان دهد که با وجود تحریم‌ها که ظاهرا از هفته آینده آغاز خواهند شد، یک دوره دو، سه ماهه تخفیف تشنج را پیش‌رو داشته باشیم.

politics@sharghdaily.ir

واکنش‌ها به سخنرانی دوشنبه‌شب رئیس‌جمهور آمریکا

شرط برای مذاکره بدون پیش‌شرط

عکس: GettyImages

چندساعت بعد از ابراز تمایل دونالد ترامپ برای مذاکره بدون پیش‌شرط با ایران، مایک پمپئو از تمایل رئیس‌جمهور کشورش حمایت کرد، ولی برای انجام این کار شروطی را تصویر کرد. یکی از مهم‌ترین شروط به گفته پمپئو، این است که ایران بتواند وارد توافقی هسته‌ای شود که در عمل مانع اشاعه تسلیحاتی شود. این شرط به این معنی است که ایران برجام را ملغی‌شده اعلام کند و برای توافقی جدید با تیم ترامپ مذاکره کند.

درحالی‌که تهران آخرین ساعات روز دوشنبه را پشت سر می‌گذاشت، دونالد ترامپ در نشست خبری با نخست‌وزیر ایتالیا گفت که تمایل دارد با مقام‌های ایرانی ملاقات داشته باشد. «من به ملاقات‌کردن اعتقاد دارم. اگر آنها بخواهند، من قطعا با [مقام‌های] ایران ملاقات خواهم کرد. نمی‌دانم آیا آنها آماده این کار هستند. آنها اکنون در حال پشت‌سرگذاشتن دوره سختی هستند».

ترامپ افزود: «معتقدم آنها احتمالا در پایان به این نقطه خواهند رسید که خواستار ملاقات شوند و من آماده‌ام تا هر زمان که بخواهند، با آنها ملاقات کنم. من این کار را از روی قوت یا ضعف انجام نخواهم داد. فکر می‌کنم این کار اقدام مناسبی است. اگر بتوانیم به نتیجه معناداری دست یابیم - نه ائتلاف کاغذی که در توافق قبلی اتفاق افتاد- قطعا مایل به انجام ملاقات خواهم بود».

او در پاسخ به اینکه آیا پیش‌شرطی برای چنین ملاقاتی دارد، پاسخ داد: «هیچ پیش‌شرطی، نه. اگر آنها بخواهند ملاقات کنند، من هم ملاقات خواهم کرد، هر زمان که آنها بخواهند. این کار برای این کشور خوب است، برای آنها خوب است، برای ما خوب است و برای جهان خوب است». این چندمین نوبت است که ترامپ از آمادگی مذاکره با ایران سخن می‌گوید. همین موضوع درباره سخنان مقامات دیگر کاخ سفید هم منتشر شده است. بااین‌حال این سیاست از سوی کاخ سفید در حالی پی گرفته می‌شود که هم‌زمان فشار هم به ایران وارد می‌کند و گفته که به زودی تحریم‌ها علیه تهران اعمال می‌شود. این در حالی است که هفته گذشته ترامپ پیام توییتری تندی در پاسخ به صحبت‌های حسن روحانی منتشر کرد.

پمپئو هم حمایت می‌کند، اما...

حالا مایک پمپئو، وزیر خارجه آمریکا، در مورد ملاقات با مقامات ایرانی و آمادگی مذاکره که ترامپ گفته، توضیح می‌دهد: «اگر ایران بتواند بپذیرد که وارد توافق هسته‌ای جدیدی شود، دونالد ترامپ آماده است که با این کشور مذاکره کند». به گزارش ایسنا، پمپئو، در گفت‌وگو با شبکه خبری سی‌ان‌بی‌سی با بیان اینکه از این ابراز تمایل ترامپ حمایت می‌کند، مدعی شد: «در صورتی رئیس‌جمهور با ایرانی‌ها پای میز مذاکره خواهد نشست که ایرانی‌ها تعهد به اعمال تغییرات در نحوه رفتار با مردم این کشور را نشان دهند، از رفتار بد خود بکاهند و بتوانند بپذیرند که وارد توافقی هسته‌ای شوند که در عمل مانع اشاعه [تسلیحاتی] شود».

محمود واعظی، رئیس دفتر رئیس‌جمهوری کشورمان، چندی پیش گفته بود: «وقتی آقای روحانی به مقر سازمان ملل رفت، این آقای ترامپ بود که هشت‌بار درخواست گفت‌وگو با آقای روحانی را مطرح کرد، ولی آقای روحانی این درخواست را قبول نکرد». پمپئو در پاسخ به پرسشی درباره این اظهارات واعظی، اظهار کرد «درباره مکالمات خصوصی که ممکن است انجام شده یا نشده باشد، صحبتی نمی‌کند».

شرط سخنگوی شورای امنیت ملی آمریکا

سخنگوی شورای امنیت ملی آمریکا نیز در ادامه گفت: «رئیس‌جمهور ترامپ آماده گفت‌وگو با تهران است، به شرط آنکه این کشور به طور اساسی تغییر کند». به گزارش خبرگزاری فرانسه، گرت مارکوس، سخنگوی شورای امنیت ملی آمریکا، نیز درباره تمایل این کشور برای مذاکره با ایران اظهارنظر کرد. وی گفت که رئیس‌جمهور ترامپ آماده مذاکره با ایران و حتی پایان‌دادن به چهار دهه دشمنی میان دو کشور است، به شرط آنکه ایران به طور اساسی تغییر کند. آمریکا حاضر است برای پایان تحریم‌ها و برقراری مجدد و کامل روابط دیپلماتیک و تجاری وارد عمل شود و به ایران اجازه دهد که فناوری پیشرفته داشته باشد و از پیوستن دوباره اقتصاد ایران به نظام اقتصادی بین‌المللی حمایت کند. او در ادامه گفت: «هرچند این مسئله تنها در صورتی ممکن است که تغییرات آشکار، قابل لمس و ماندگار در سیاست‌های ایران ایجاد شود. تا آن زمان اگر نظام این کشور تغییری (در رفتار خود) ندهد، درد تحریم‌ها افزایش خواهد یافت».

پیشنهاد مذاکره بی‌قیدوشرط رئیس‌جمهوری آمریکا با مقامات جمهوری اسلامی ایران، تحلیلگران و صاحب‌نظران خارجی را به واکنش واداشت و برخی آن را فرصتی برای حل اختلافات دو کشور دانسته و برخی دیگر موضع تهران و واشنگتن را نابرابر تشخیص دادند.

نمی‌توان با تهدید خواستار مذاکره شد

«محمد البرادعی»، دبیرکل پیشین آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، در واکنش به اظهارات دوشنبه‌شب رئیس‌جمهور آمریکا مبنی‌بر گفت‌وگو با مقامات ایران نوشت: «نمی‌توانید با تهدید یک کشور و بی‌احترامی‌کردن، آنگاه نسنجیده خواهان مذاکره شوید». به گزارش ایرنا، البرادعی در حساب کاربری خود در توییتر نوشت: «نمی‌توان (با ردکردن) توافقی که همه آن را سنگ بنا می‌دانند، با تهدید کشور، بی‌احترامی‌کردن به مقامات، آنگاه نسنجیده خواهان مذاکره شد. توافق‌ها مبتنی‌بر اعتماد هستند، احترام متقابل، همزیستی، نه ارعاب و تهدید، رویکرد «جمهوری دموکراتیک خلق کره» الگویی برای ایران نیست». ولی نصر، مشاور پیشین وزارت امور خارجه آمریکا، نیز توییت کرد: «با توجه به نتیجه (دیدار ترامپ با رهبر) کره شمالی، به سود سران ایران است که با ترامپ دیدار کنند».

راب مالی، تحلیلگر مؤسسه بحران نیز با اشاره به آنکه موضوع جدیدی در پیشنهاد ملاقات ترامپ که پاییز پیش نیز مطرح شد، وجود ندارد، سؤال‌هایی را توییت کرد: «۱- درحالی‌که آمریکا توافق فعلی را نقض کرده است، چه دلیلی وجود دارد که روحانی بر سر یک توافق جدید مذاکره کند؟ ۲- ترامپ ممکن است چه توافقی ارائه دهد که احیانا به سود ایران باشد؟».

پیش‌شرط احتمالی ایران

وندی شرمن، معاون وزیر خارجه پیشین آمریکا نیز در توییتی کنایه‌آمیز خطاب به ترامپ نوشت: «آقای رئیس‌جمهور ایران ممکن است یک پیش‌شرط داشته باشد: پیوستن [آمریکا] به جمع کشورهای حامی برجام که ضمانت می‌کند ایران هیچ‌گاه نمی‌تواند به سلاح هسته‌ای دست پیدا کند».

فرانک ویزنر، دیپلمات سابق و معاون وزیر خارجه پیشین آمریکا نیز در گفت‌وگو با ایرنا، درباره چرخش ترامپ و درخواست دیدار بدون پیش‌شرط با تهران گفت: «پس از افزایش جنگ کلامی هفته گذشته، این خبر خوبی است و نشان می‌دهد از تب‌وتاب دعوا کاسته شده است. این بازگشت به‌سوی دیپلماسی به‌جای زور درخصوص ایران است، کاهش تنش‌ها و بازگشت به دیپلماسی، خبر خوبی است. قاعدتا این موضع‌گیری باید بر مبنای آمادگی بده‌بستان باشد، زیرا هیچ مذاکره‌ای بدون امتیازدادن و امتیازگرفتن نمی‌تواند به نتیجه برسد».

از سوی دیگر تریتا پارسی، رئیس شورای ملی ایرانیان آمریکا، در مقاله‌ای که سه‌شنبه در تارنمای شبکه «سی‌ان‌بی‌سی» آمریکا منتشر شد، نوشت: «پیشنهاد ترامپ برای دیدار با حسن روحانی باعث حصول توافقی بهتر نمی‌شود، ما فرصتمان را از دست دادیم. ایران قبلا توافق‌نامه‌هایی را در رابطه با پایان‌دادن برنامه هسته‌ای‌اش به آمریکا مطرح کرده بود اما، ما قلدری را به دیپلماسی ترجیح دادیم».

«علی واعظ»، محقق ارشد ایرانی گروه بحران بین‌الملل نیز دراین‌باره به تارنمای آمریکایی المانیتور گفت: «چرا باید ایران با دولتی که دارای تناقض‌ها و ناسازگاری‌های داخلی آشکار است، وارد مذاکره شود؟ ایران کدام‌یک را باید باور کند؟ پیش‌شرط ۱۲ بندی پمپئو یا دیدار بدون هرگونه پیش‌شرط ترامپ؟ در این مرحله، هیچ مقام ایرانی نمی‌تواند درحالی‌که اسلحه به سمت سرش نشانه گرفته شده، وارد مذاکره شود».

بازگشت آمریکا به برجام

واکنش‌های ایرانی به سخنان ترامپ و پمپئو هم کم نبود. حمید ابوطالبی، مشاور رئیس‌جمهوری کشورمان، در واکنش به اظهارات دونالد ترامپ در صفحه توییتر خود نوشت: «احترام به ملت بزرگ ایران، کاهش خصومت‌ها و بازگشت آمریکا به برجام، هموارکننده مسیر سنگلاخ کنونی است. گفت‌وگوی تلفنی رؤسای جمهوری دو کشور در سازمان ملل در سال ۱۳۹۲، بر این باور استوار بود که می‌توان با التزام به ابزار گفت‌وگو در مسیر اعتمادسازی گام برداشت. برجام دستاورد التزام به گفت‌وگو است؛ باید آن را پذیرفت».

مشاور روحانی همچنین نوشت: «سال گذشته در مجمع عمومی سازمان ملل پس از تهدید ملت بزرگ ایران، موضوع ملاقات دو رئیس‌جمهور مطرح شد؛ اکنون هم پس از خروج از برجام، ملاقات بدون پیش‌شرط عنوان می‌شود! کسانی که به گفت‌وگو به‌عنوان روش حل اختلافات در جوامع متمدن باور دارند، باید به ابزار آن هم ملتزم باشند».

سیدکمال خرازی، رئیس شورای راهبردی روابط خارجی نیز در واکنش به پیشنهاد رئیس‌جمهور آمریکا برای ملاقات با رئیس‌جمهوری گفت: «به نظر می‌رسد آقای ترامپ عاشق ملاقات برای ملاقات است و چندان به نتایج ملاقات‌های خود و سخنان متناقض خویش نمی‌اندیشد. با توجه به تجربه تلخی که از مذاکره با آمریکا و نقض مکرر تعهدات دولتمردان آن کشور داشته‌ایم، طبیعی است که ارزشی برای پیشنهاد وی قائل نباشیم. ترامپ باید قبل از هر چیز، خروج آمریکا از برجام را جبران کند و نشان دهد که برای تعهدات اسلاف خود و قوانین بین‌المللی احترام قائل است».

قابل اعتماد نیست

سیدمحمد صدر، عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام نیز گفت: «رئیس‌جمهوری آمریکا رفتار طبیعی ندارد؛ از پیمان‌های متعدد از جمله پاریس و برجام خارج شده است، بنابراین درحال‌حاضر برای مذاکره قابل اعتماد نیست». او در گفت‌وگو با ایرنا درباره درخواست مذاکره دونالد ترامپ، رئیس‌جمهوری آمریکا، گفت: «درصورتی‌که او خواستار مذاکره است، ابتدا باید به اشتباه خود در خروج از برجام اذعان و اعلام کند که متعهد به این توافق‌نامه است».

تکلیفش را با خودش، بولتون و پمپئو مشخص کند

حمیدرضا آصفی، سخنگوی پیشین وزارت خارجه نیز در گفت‌وگو با «ایسنا» دراین‌باره گفت: «در راستای تحقق این موضوع ابتدا باید ترامپ تکلیف خود را با تندروهای کاخ سفید از جمله جان بولتون و پمپئو مشخص کند. اکنون صدای واحدی از کاخ سفید درباره ایران به گوش نمی‌رسد».

او با اشاره به اظهارات وزیر امور خارجه آمریکا پس از صحبت‌های ترامپ درباره مذاکره واشنگتن و تهران، تصریح کرد: «لازم است ترامپ ابتدا تکلیف خود را با تندروهای کاخ سفید مشخص کند. بولتون و پمپئو دنبال ماجراجویی هستند، این در حالی است که آقای ترامپ صحبت از مذاکره با ایران می‌کند. ما در واقع درون کاخ سفید یک سردرگمی مشاهده می‌کنیم و بهترین راهنمایی برای آقای ترامپ اگر واقعا دنبال مذاکره با ایران است، این است که افراد تندرو را از خود دور کند، چراکه اولین مانع برای این موضوع افرادی مانند پمپئو و جان بولتون هستند».

ناطق نوری: پیشنهاد ترامپ در شورای عالی امنیت ملی بررسی شود

ایرنا: عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام گفت: ایران نباید ابتدابه‌ساکن، پیشنهاد مذاکره رئیس‌جمهوری آمریکا را رد کند. لازم است این موضوع با تأمل و در شورای عالی امنیت ملی مورد بحث قرار گیرد. حجت‌الاسلام «علی‌اکبر ناطق‌نوری» روز گذشته درباره پیشنهاد رئیس‌جمهوری آمریکا برای مذاکره بدون پیش‌شرط با جمهوری اسلامی ایران، گفت: اصل قصه و چنین چیزی منفی نیست و پیش‌بینی هم می شد و می‌شود، نوع خلقیات آقای ترامپ هم همین است. او ادامه داد: ترامپ اول توپ‌های محکمی را می‌زند و با توپ پر می‌آید، اگر مقابلش مرعوب شود و جا بزند، ادامه می‌دهد، ولی اگر ببیند آن‌طور نیست، خیلی سریع نظرش عوض می‌شود و سناریوی بعدی را پیدا می‌کند. عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام ادامه داد: ابتدابه‌ساکن ما نباید مذاکره را رد کنیم و بگوییم بیخود کرده است؛ باید تأمل داشته باشیم و دستپاچه نشویم، ذوق‌زده هم نشویم که ترامپ از همین ذوق‌زدگی ممکن است سوءاستفاده کند و ممکن است ما را تست کند. وی اضافه کرد: مسئولان ذی‌ربط باید با تدبیر و درایت موضوع را رصد کنند و در شورای عالی امنیت ملی مورد بحث قرار بگیرد و در نهایت با توجه به مؤخراتی که شاید داشته باشد ببینند چگونه عمل کنند. ناطق‌نوری گفت: نباید همین‌طوری این پیشنهاد را رد کنیم که بگویند ایران به‌دنبال خشونت و جنگ است و متهم نشویم؛ از این طرف هم ذوق‌زده نشویم. باید به‌عنوان یک موضوع از طریق مسئولان ذی‌ربط مورد بررسی و تحلیل قرار بگیرد و بعد تصمیم‌گیری شود».

ادامه از صفحه ۶

در دفاع از «ناامیدی»

گذار از احساس ناامیدی که ماهیت خردورزی دارد، به احساس فروماندگی یا نفرت تسری‌یافتنی که ماهیتی ویرانگر دارد، دست‌کم به دو چیز بستگی دارد: یکی خاطره و تجربه جمعی افراد از لحظاتی که در تاریخ معاصر خود از ناامیدی به نفرت و فروماندگی فروغلتیدند و تحلیلی که درباره نتایج آن ارائه می‌دهند. برای نمونه در ایران امروز ما همچنان این قدرت جمعی را داریم که به خاطر آوریم در رویدادهایی که از فرطِ ناامیدی به نفرت یا فروماندگی گام برداشته‌ایم، چه تاوان سنگین و دنباله‌داری پرداخت کرده‌ایم. عامل دیگر برای اینکه افراد ناامید به نفرت و فروماندگی گذار نکنند، این است که بتوانند در ساختار حکمرانی برای خود تا حد مقبولی هویت سیاسی در نظر بگیرند، این تا حد زیادی وابسته به این است که احساس کنند خواست و رویکرد نخبگان در برخی موارد با خواست آنها مرتبط است. یک تحلیل این است که جامعه ایران به قدر کفایت از تجربه تاریخی برخوردار است که تا چند دهه آتی در هر اتمسفر سیاسی دست به اقداماتی نزند که بالقوه قابلیت برهم‌زدن سیاست خردورزی، دست‌کم به‌مخاطره‌افتادنِ تمامیت ارضی کشور را دارد و نفس را در سینه حبس کند. تحلیل دیگر این است که با روی‌کارآمدن دونالد ترامپ بیزار از ایران و اتحاد سیستماتیک او با اپوزیسیون خارج از کشور که دغدغه حفظ ایران را ندارند، هم‌زمان علاقه‌مندشدن دستگاه حکمرانی عربستان سعودی و دولت دست‌راستی اسرائیل به ناآرامی اجتماعی مداوم در ایران و بدل‌کردن ایران به کشورهایی مانند اوکراین یا سوریه، کشور در وضعیت بغرنج و خطیری قرار گرفته و ضروری است که نخبگان به طور جدی دست به اصلاحاتی بزنند تا شهروندان کماکان در خطوط خردورزی سیاسی باقی بمانند. گروهی از نخبگان در ایران تحلیل دوم را اغراق‌آمیز می‌دانند و می‌پندارند پیشنهاد اصلاحات جدی به معنای گرفتن ماهی از آب گل‌آلود است، برخی دیگر آن را اغراق‌آمیز نمی‌دانند؛ اما در یک درهم‌پیچیدگی تمام‌عیار سیاسی نمی‌دانند دقیقا باید چه تصمیماتی بگیرند و چطور آن تصمیمات را عملی کنند تا جامعه هویت سیاسی خود را برای مشارکت مسالمت‌آمیز از دست ندهد. ازاین‌رو آنچه می‌توان به آن اتکا کرد، شاید همان تجربه تاریخی باشد که می‌تواند انسان مدرن را در این برهه خطیر «ناامید» نگه دارد تا از بدل‌شدنِ آنان به افرادی که برای رهاشدن از درد به خردورزی پشت می‌کنند، جلوگیری کند.